

Les vies humanístiques de l'esport

The Humanistic Ways of Sport

L'esport s'ha convertit en una religió laica de caràcter universal i patrimoni de la humanitat, que promou l'exercitació corporal dels ciutadans i la trobada pacífica entre grups i estats. Per això pot presentar-se com un procés humanístic que ajudi a reduir el desfasament genèticocultural actual i, a més a més, contribueixi a resoldre el conflicte entre cultures i civilitzacions, tant a nivell intern (immigració/emigració), com a nivell extern (confrontacions amb països de credos i ideologies enfrontades).

Sport has become a secular religion of universal character, and a part of the World Heritage, which promotes the physical exercise of its citizens and the pacific encounter between groups and states. This is why it can be presented as a humanistic process which helps to reduce the current genetic-cultural gap and contributes to fix the conflict between cultures and civilizations at internal level (immigration/emigration) and at external level (confrontation between countries with conflicting ideologies and creeds).

L'humanisme és una línia de pensament que ressorgeix amb força en el Renaixement europeu, promou la tornada a la cultura greco-romana com a recurs per fer prevaler la importància de l'home i restaurar els valors humans. És un model antropocèntric, en el qual l'home és la mesura i la finitud de la vida al Planeta, a diferència del teocentrisme medieval, en el qual l'home era religiós i estranger a la Terra. Com a conseqüència d'aquest retorn als ideals clàssics apareix més endavant el concepte d'humanisme com a corrent del pensament que té per objecte el desenvolupament d'un ideal humà determinat, d'aquesta manera hi ha diferents ideals humans segons com es concebin: humanisme cristià, humanisme marxista, humanisme existencialista, humanisme esportiu ... En el començament del nostre nou segle l'home es fonamenta necessàriament en un model Biocèntric, en el qual la vida és l'eix del Planeta. L'equilibri mediambiental entre els éssers vius -inclos l'animal més transgressor: l'home- i la recerca de l'harmonia entre la matèria viva i la matèria inerta constitueixen reptes fonamentals de la nostra subsistència actual i venidora. L'humanisme a què ens referim s'emmarca en el context biocèntric i es refereix al valor de l'individu i les seves manifestacions en assolir alts nivells d'autorealització personal en contraposició amb els resultats excoents, els rendiments obligatoris, el creixement sense límits, el consum irracional, les passions desencadenades, el treball esclavitzador o les interaccions humanes discriminatòries (fílies i fòbies). L'individu té valor en si mateix en relació amb ell com a persona, al conjunt social al qual pertany i es deu a l'entorn mediambiental que ha de conèixer, respectar i sotmetre's.

L'individu neix com a ésser humà, però la naturalesa de l'home no li és adquirida sinó a través de la lluita permanent. L'home no és home pel simple fet de néixer sinó que ha de conquerir constantment la seva humanitat per aconseguir la condició d'home: ser home. Ser home és un estat d'autoconsciència plena, d'autoestima suficient, d'autosuperació permanent i d'autorealització creixent; capacitat per elegir el propi destí i definir les pròpies metes de manera responsable en pau amb el teixit social a què pertany i en harmonia amb l'entorn mediambiental.

Hi ha múltiples manifestacions humanes que promouen la humanització de l'home, l'esport n'és una, potser, en l'actualitat, la més universal de totes.

I

L'esport intrínsecament no té valor, només té valor humà segons la interpretació que fan els humans d'aquesta activitat creada, practicada i consumida per l'home contemporani. En relació amb aquesta equació, l'esport pot ser una activitat perjudicial per a l'home i deshumanitzadora o, al contrari, pot ser una activitat benefactora per a l'home i humanitzadora. Aquesta interacció entre home i esport depèn en última instància de la relació que el mateix home decideixi establir amb l'esport.

Aquí advoquem per l'esport com a pràctica humanitzadora de l'individu en la seva lluita contínua per aconseguir la condició humana. L'esport ofereix a l'home de la nostra època algunes vies de desenvolupament humà respecte a les seves necessitats i també a les seves legítimes expectatives. L'humanisme esportiu que es desprèn d'aquest enfocament és paidocèntric, és a dir que l'home esportista és el centre i el conductor del procés esportiu per sobre de resultats individuals i col·lectius o d'interessos institucionals i professionals; l'objectiu fonamental és formar i desenvolupar persones a través de la pràctica esportiva.

De forma clàssica hem diferenciat entre l'esport professional i l'esport praxi, tots dos neixen d'un tronc comú però experimenten realitats divergents que ofereixen diferents opcions al conjunt dels individus. L'esport praxi en relació amb la seva orientació i implicació motriu es troba ubicat en els àmbits d'educació, lleure actiu, salut o turisme. Es troba compromès amb conceptes de generalització (de masses practicants), hàbits saludables, participació, recreació, diversió o formació.

L'esport professional, en relació també amb la seva orientació i implicació motriu s'ubica en l'àmbit del lleure passiu. Hom l'associa als conceptes d'especialització, entrenament, selecció, elit, rendiment, treball, èpica, passió i espectacle. L'esport professional arrossega una gran part de la població, concita infrangibles adhesions, suscita passions entre les masses, genera emotives epopeies que són narrades i amplificades pels mitjans de comunicació social i promou la identitat col·lectiva.

És indubtable que d'acord amb la seva naturalesa intrínseca en l'esport praxi gaudim de magnífiques oportunitats per a la humanització de l'ésser humà. L'esport professional, malgrat trobar-se sota les regles d'una activitat massificada i mercantilitzada subjecta a les lleis de l'espectacle i el sensacionalisme, ofereix també opcions per a la humanització de l'individu.

En l'esport praxi podem contemplar algunes vies d'humanització: l'esport praxi camí cap a l'educació; l'esport praxi camí cap a la salut; l'esport praxi camí cap a la recreació; l'esport praxi camí cap a l'excel·lència. En l'esport professional distingim altres vies d'humanització: l'esport professional com a via de l'espectacle estètic i ètic; l'esport professional com a via de l'esperit viatger i globalitzador.

II

L'esport praxi presenta magnífiques oportunitats per a l'educació de l'individu. Es constitueix com un magnífic laboratori lúdic i agnòstic susceptible d'assajar múltiples manifestacions de la conducta humana, la pràctica de l'esport en la preadolescència ajuda a la construcció de la identitat individual, la competició ben encarrilada en la mesura personal de cada individu promou l'excel·lència i facilita la integració social. En aquestes condicions l'esport contribueix a la seguretat motriu i personal, proporciona bones dosis d'autoestima i esdevé una bona escola de vida. L'esport serà humanitzador o deshumanitzador, i per tant formatiu o no, tenint en compte el tractament pedagògic que l'educador/entrenador apliqui i de les vivències significatives i els impactes emocionals que rebin els alumnes.

L'esport praxi com a camí cap a la salut es troba centrat a promocionar hàbits de vida activa amb influència en l'estil de vida personal i també en el desenvolupament de pràctiques esportives saludables. El concepte salut és dinàmic i personal, per la qual cosa ha de ser entès com un procés canviant en el qual l'home desenvolupi les capacitats i les potencialitats que corresponen a la seva edat biològica. Aquí podem distingir dues vies, la via d'autoprescripció esportiva orientada cap a l'assoliment d'un bon estat de salut; i la via de promoure hàbits racionals de vida esportiva activa al llarg de tot el cicle vital. En aquest camí d'humanització, l'esport s'ajusta a les expectatives i les necessitats de l'individu per la qual cosa ajuda l'home a reconèixer les seves limitacions, acceptar les seves capacitats i somiar amb les seves potencialitats.

L'esport és un joc agonístic que et permet divertir-te, socialitzar-te i esbargir-te de manera lliure, espontània i informal. Les regles són flexibles i estan supeditades a la diversió i la socialització del grup esportiu. En l'esport recreatiu es potencien les relacions lúdiques entre els seus components i es promouen les conductes més imaginatives. En ser pràctiques lliures i informals, es diferencien dels plantejaments d'educació esportiva formal dels diferents sistemes educatius de l'esport praxi. L'esport recreatiu es converteix en un espontani i fructífer procés d'humanització que es fonamenta en l'amistat, el respecte, la participació, la tolerància, el domini d'un mateix i l'autorealització.

L'esport praxi camí cap a l'excel·lència constitueix una formidable via d'exploració i desenvolupament de les capacitats i les limitacions físiques, tècniques, tàctiques, estratègiques i de decisió en el context d'una competició reglada exigent. Aquesta via se situa en l'esport no professional per caràcter, orientació, funció social i formació atès que no tendeix a la professionalització sinó a la participació selectiva per assolir les metes esportives individuals màximes sense dependre en exclusiva del món laboral esportiu. L'esport praxi camí cap a l'excel·lència pot constituir un magnífic laboratori social i cultural que ajudi a integrar una adolescència i una joventut multiracial, multicultural i politeista. Aquesta via esportiva ben orientada, dirigida i controlat el propi esportista pot suposar una forja del caràcter individual, l'assoliment de l'excel·lència personal a través de la competició i un autèntic aprenentatge vital.

Una majoria de persones viuen l'esport de forma passiva des del punt de vista motriu però molt activa des del punt de vista emocional i social, perquè gràcies a l'esport professional construeixen la seva identitat col·lectiva, vivencien els avatars de la competició de manera apassionada, es mostren excloents, manifesten sentiments irracionals i els seus herois corresponen a les estrelles del seu equip o club esportiu: són els espectadors i seguidors de l'esport professional. Tanmateix, també hi ha un nombre de persones creixent que recorre a l'esport d'elit com a via de l'espectacle ètic i estètic. Aquesta via humanística que ens ofereix l'esport professional ens permet d'extasiar-nos de tot un espectacle de conductes humanes altament especialitzades i extraordinàriament eficients sota esforços submàxims, que han d'aconseguir un autocontrol individual i col·lectiu en perfecta organització i treball d'equip, que els faciliti desenvolupar un alt rendiment en situació d'estrès màxim i possiblement la victòria i amb molta menys probabilitat el rècord i la història. En l'èpica esportiva també podem gaudir de les diferents categories estètiques de l'esport amb el cromatisme de colors, els càntics identificatius, els rugits de l'afició davant de les circumstàncies i incerteses del joc desplegat, la callistènia espontània de les masses, les trajectòries tàctiques i estratègiques que dibuixen els jugadors en el camp, l'eclosió del gol i la seva celebració, la simfonia de moviments, l'epopeia de la tribu ... Però, sobretot, podem gaudir de la primera categoria estètica de l'esport, la tragèdia que emana del conflicte esportiu.

L'esport com a via de l'esperit viatger i globalitzador és un altre camí que ens ofereix l'esport professional en un món interconnectat, interdependent i esportivitzat. A través de l'esport d'alt nivell podem superar les barreres socials, ideològiques, polítiques, culturals o territorials per centrar-nos en el simple fet de l'enfrontament esportiu: la competició, els equips i els jugadors. L'esport ha contribuït de manera decisiva a la globalització del món i des d'aquest símbol cultural del nostre Planeta podem interconnectar-nos amb les múltiples realitats esportives existents en altres punts de la Terra.

Epíleg

L'esport s'ha convertit en un llenguatge universal que ens permet viatjar, conèixer, connectar, respectar la diferència i divertir-se amb la seva cultura esportiva. D'aquesta manera estem contribuint al procés de globalització del món i a la seva humanització.

A nivell col·lectiu l'esport es pot transformar en un laboratori social i cultural en el qual s'assagin conductes pràctiques de reconeixement d'un mateix en relació amb el coneixement i l'acceptació dels altres en situació d'estrès; en resum, desenvolupar processos d'integració, tolerància i socialització mitjançant la competició esportiva. A nivell individual pot constituir una eficaç escola de vida en la qual es forgi el caràcter i s'aconsegueixi l'excel·lència i/o el gaudi mitjançant la competició esportiva.

Cada ésser humà és diferent i únic. D'acord amb les múltiples circumstàncies que el condicionen i les seves expectatives personals i interessos, l'individu necessitarà una via esportiva determinada que vivenciarà de forma personal i intransferible. L'esport proveeix en l'actualitat diverses manifestacions humanístiques perquè cada ciutadà/ana pugui beneficiar-se tot desenvolupant l'esport que vol i necessita en cada moment i circumstància de la seva vida.

JAVIER OLIVERA BETRÁN

jolivera@gencat.cat